

Снежни лавини

Тоа е појава кога на стрмна падина дел од снежната покривка се откинува и брзо се спушта кон долината се додека не ја загуби енергијата и не запре.

Лавината настанува поради:

- Зголемената тежина врз снежната покривка (дополнителен снег или дожд).
- Топење на снегот.
- Длабинска или површинска пукнатина.
- Снежни плочи.

Лавинаа настанува и од надворешни влијанија, како на пример:

- Дополнително оптоварување од камења што паѓаат или од мраз.
- Оптоварување под дејство на човекот , движење , скијање.

Типови на снежни лавини

- Снежни плочи (кои предизвикуваат 90% од сите несреќи со лавини).
- Лавини од сув снег (многу брзи лавини , максимална брзина до 300 км/ч. и максимална тежина од 10 милиони тони)
- Лавини од влажен снег (бавни лавини со брзина од 10 до 40 км/ч.)

Услови што влијаат врз појава на лавина :

- Количество на новопаднат снег.
- Снежен нанос .
- Брз пораст на температурата.
- Слаба видливост (нераспознавање на опасни местапогодни залавини).

Терен

- Стрмен терен (20° - 50°)
- Северни, северозападни и североисточни падини, каде што снегот побавно се топи поради слаба осонченост.

- Осојни падини на кои ветрот прави снежни наноси .
- Подлога (трева, грмушки, карпи).

Човек

- Непромисленост („Тоа мене нема да ми се случи“).
- Неискусни учесници во акцијата кои не го почитуваат договореното.
- Групи со повеќе од четири учесници.
- Умор, падови на снежната падина и нејзино оптоварување. Влијание на температурата врз стабилизација на снежната покривка :
- Ненадејното затоплување ја зголемува опасноста од лавини.
- При температури над 0° C снежната покривка побрзо се дестабилизира.
- Подолготрајното ладно време (-5°C до -10°C) ја намалува опасноста од лавини.
- Промените на температурите околу 0°C ја стабилизираат снежната покривка

Типови снежни лавини

Плочеста лавина , Лавина од сув или влажен снег

Плочеста лавина

За посетителите на планините нај опасни се плочестите лавини бидејќи без познавање на внатрешниот состав на снежната покривка, многу е тешко да се предвидат овие лавини. Плочестите лавини настануваат поради различна тврдина на пластовите во снежната покривка, особено ако меѓу два пласта има нестабилен снег. Различната густина на пластовите во снежната покривка се јавува поради промена на температурата и влажноста на воздухот и поради влијанието на ветерот во текот на паѓањето на снегот. На падините ветерот прави наноси од снег составен од кристали (во вид на топчиња) кој има поголема густина, но многу мала тврдина. Единечните пластови силно се држа тмеѓу себе, но не и со пластовите под / над , и се однесуваат како опни. Кога оптоварувањето (поради нов снег или дожд, поради снежен нанос, тешки животни, пешаци или скијачи) ќе ја надмине носивоста на тврдиот пласт, целата снежна површина се излизгува кон долината во вид на масивни блокови. Најчесто вакви лавини се појавуваат на падини стрмни меѓу 30° и 45°.

Лавини од сув или влажен снег

Тие лавини се оттргнуваат од една точка. Лавините од сув снег се појавуваат при паѓање снег или после него, на падини пострмни од 40°. Лавините од влажен снег се појавуваат кога меѓу тлото и

снежниот пласт или меѓу два снежни пласта ќе се собере танок слој вода. Тоа се случува во сезони со многу снег, па водата на тлото се собира поради загревање и топење одоздола.

Задолжителна опрема

- „Лавинската тројка“ овозможува брзо откривање и ископување на затрупаниот од лавина, а се состои од лавински примопредавател, од лавинска сонда и од лавинска лопата.
- Лавински примопредавател (со 3 антени) служи за грубо откривање на местото на затрупаниот
- Лавинска сонда служи за фино откривање на местото на затрупаниот од лавина.
- Лавинска лопата служи за брзо ископување.
- Прва помош и бивак вреќа.
- Мобилен телефон со полна батерија (телефонот да биде исклучен за заштита на батериите).

Помош при несреќа

- Се трудиме да останеме мирни , и ги смируваме другите учесници.
- Ја оценуваме ситуацијата, се заштитуваме себеси и повредениот од непосредни опасности. Нудиме прва помош во рамките на своето знаење и способности.

Повикуваме 195 (Центар за управување со кризи) и 192 (Полиција) и кажуваме:

- Кој се јавува.
- Каде се случила несреќата.
- Кога се случила несреќата.
- Колкумина се повредени и нивните повреди.
- Какви се условите на местото на несреќата (важно при хеликоптерско спасување).
- Каква помош ни треба.

Напомена : Помош повикуваме со мобилниот телефон или со радио станица

Барање на затрупани од лавина

Ако сме очевидец на несреќата, ја означуваме точката каде што за последен пат сме го виделе затрупаниот (1) . Се трудиме да останеме мирни и да почнеме со пребарувањето. Ако сме повеќемина, еден учесник повикува помош со мобилниот телефон, а сите останати ги вклучуваат лавинските примопредаватели на „Барање“. Барањето почнува од точката каде што последен пат сме го виделе затрупаниот и продолжува надолу / нагоре. Учесникот кој повикува помош преку

мобилен треба да остане набљудувач и да ги предупредува другите учесници за околните случувања. Прво ја набљудуваме лавината и бараме предмети (планинарски стапчиња, скии, ранец) или делови од тело кои се гледаат над снежната покривка.

Зависно од бројот на учесници , лавината ја проверуваме паралелно поставени меѓусебе, на раздалечина од 40 м, ако сме повеќемина, или „цик – цак“, ако сме сами.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Не одете на акции ако сметате дека не сте способни или ако тие акции се над границите на вашите можности .Подобро е малку да се потценувате, отколку да се преценувате, па така ќе можете да ја добиете онаа резерва која во евентуален случај може да биде одлучна „да се биде или да не се биде“ . За одредени акции, кои за вас се можеби пренапорни, нека не ви биде жал за парите што ќе ги дадете за организиран излетсо водење, или за водич, кој побезбедно ќе ве искачи на планина и ќе ве врати назад. Ако после тоа утврдите дека сте способни, друг пат може да ги повторите акциите сами или во друштво со пријатели. Пред се, не трчајте и не обидувајте се да се докажувате. Ако некогаш се вратите без да стигнете на целта, не го земајте тоа при срце бидејќи планините ќе ве почекаат. Ако пак нешто ви се случи, можеби веќе никогаш не ќе можете да ги посетите.